

Vörösmarty Mihály (1800-1855)

ZALÁN FUTÁSA

Hösköltemény tíz énekben

Első ének

Régi dicsőségünk, hol késel az éji homályban?
Századok ültenek el, s te alattok mélyen enyésző
Fénnyel jársz egyedül. Rajtad sűrű fellegek, és a
Bús feledékenység koszorútlan alakja lebegnek.
Hol vagyon, aki merész ajakát hadi dalnak eresztvén,
A riadó vak mélységet fölverje szavával,
S késő százak után, méltán láttassa vezérlő
Párducos Árpádot, s hadrontó népe hatalmát?
Hol vagyon? Ah ezersen némán fordulnak el: álom
Öldösi szíveiket, s velök alszik az ősi dicsőség.

.....

Harmadik ének

Míg ezek itt késnek, s hatalommal vágat előre
Árpád, a győző seregek fejedelme Tiszánál,
És füves Alpárnak haddal közelíti határát:
Fattyú Csorna szívét egy dölfös gondolat éri.
Tudnillik fejedelmi Zalán hű kéme kilesvén,
Hogy Bodrog táján sereg indul, rendre beszélte
A szilaj ifjúnak, ki legott teli telve merészen
Gondolt tettekkel, föllázada, s nem vala nyugta,
Miglen rettenetes Viddint, és bajnok Izácsot,
S a nemes Antipatert el nem csalhatta magával.

Már zengett kürt, tárogató, már kész paripákon
Ültenek a magyarok, mikor itt a völgynek öléből
Ellenök a bolgár seregek lovagolva jövének.

És látszék legelől szörnyű erejében az ádáz
 Öldöklő Viddin, látszék dárdája hatalma,
 És hada, mely bátor nyomain ment bátran. Utána
 Bajnok Izács toldúl. Ezt fattyú Csorna hadával
 Éri, s nyomában rohan. Legutól jó Antipaterrel
 Csendesen és komolyan bőtermő Ázsia népe.
 Kik mikor a völgyből már mind sik földre kelének,
 És a kész sereget látták, hadi zajra fakadván
 Megrivadások után sebesen zúdultak előre.
 Ellenben délceg lovakon száguldva rohantak
 A magyarok. Mint két felhő, mely távol az égen
 Jár, s meg-megdördül, amint egymásra közelget,
 Ugy zajog a két had. Cseng, döng paizs, és sisak orma,
 Amint a suhogó nyilakat föltartja rezével,
 S róla kemény gerelyek lekocognak tompa törötten.
Megy Tarcál, nyilazó seregeknek büszke vezére,
Fecske lován legelől; nyilait pedig a levegőben
 Már viszi zúgva feszült idegének könnyü hatalma.
 Dől sok erős bolgár. Megakad torkában az éles
 Vessző, s vérével lelkét hadi térre bocsátja.
 Egymást érve megy a magyarok nyila, kit fejen ütven,
 Kit mellben vervén letaszít. **Most Tarcál erősebb**
Nyílvesszőt veszen, és idegét fölhuzza halálos
Ujjaival. Peng a jó húr, nyila csengve röpül már,
 S mint az egek villáma, hatalmasan éri az ékes
 Vértü Kabárt vállban. Megrettenik a deli bajnok,
 Amint látja kezét fénylő kardjával elesni,
 S érezi sérelmét. Átkozza magában az omló
 Gyors nyilat, elbúsul esetén, s átkozza lövőjét.
 Hasztalan! a suhogó nyilakat még hallja röpülni.
 Szállnak azok mind szüntelenül. Ő lankad azonban,
 Elhalaványodik, és kardos nagy jobbja lelógván,
 Visszacsavarja lovát, s keseredve megy a seregektől.
 Más részről gerelyek hullnak nagy erővel omolván
 A sujtók keziből. Hegyeikkel előre ragyogván
 Verdesik a levegőt, s rohanó hősökre sietnek.
 Most Hábor szívos gerelyét markába szorítja,
 És háromszor irányozván veti nagy hatalommal.
 Nagy kopjája megy, a levegő megreszket előtte,
 És szörnyűképen hallik suhogása, azonban
 Rettenetes Viddin látván kikerülni akarja,
 S megbukik; ámde sebes mentében eléri sisakját
 A gerely, és nagy erőszakkal leszakasztja fejről,
 Megszédül a hős; de hamar meg' helyre verődik,
 S rettentőbbre borúl képén nagy szíve haragja.
 Olyan most ő, mint a széltől hányva boszontott

Tenger. Lelkének minden nyugodalma kifordúl.
A hadakon végig hangzik rivadása szavának,
És dárdája hegyén viszi bántott lelke hatalmát.
Összerobog már a két had, dörmölve nagyobbúl
A moraj, és sűrű por kelvén lábaiknak alóla,
Bodrog szép táján szomorún besötétedik a föld.

Erre tiporva megyen Viddin, s órjási kezével
Földre sodor mindent. Megdőlnek előtte Bobor, Bús,
Távozik a kis Etúr; csak zászlós Bulcsu tud ellent
Állni csapásának. Megreng a nagy fa kezében,
Amint rettenetes Viddin csapkodja; de áll ő
S egyre viaskodik a zászlót markába szorítván.
Nem szünik a bolgár. Nekiszúr nagy dárdavasával
Több ízben. Zászlós Bulcsúnak balja az éles
Dárdától vérzik; mellén is hosszan elárad
A buzogó fris vér, s megrendül harci kalapja:
Ő pedig áll egy lépést sem hátrálva helyéből;

A bolgárra keservesen üt, vág vissza vasával,
És hozzá, látván, hogy erőlködik újra, imigy szól:
"Bolgár hős! mire vesztegeted nagy erődöt irántam?
Hozd bár a szélvész erejét ordítva kezedben,
Nem veszed e zászlót. Miglen markomban az isten
Mennyköve meg nem üti, magasan fog szállni, s merően!"
Igy szólván szörnyű karját fölnyujtja, s keményen
Hány ellent a rettenetes bolgárnak, azonban
Vére foly; ő el nem csügged, folytatja vitáját,
Miglen utóbb a hős elvész a zajban előle.
De ki fenébb köztök mint fattyú Csorna dühében?
Akiket ér, vad párducként szaggatja, s az ömlő
Vérben, elesteknek kínjában, s a vad enyészet
Képeiben gyönyörére talál. Itt kardja ledönti
Szóke Csabát, kit hogy meglát a síkra terülni,
Néki rivalkodik, és ígyen szól büszke kacajjal:
"A földet mit méregeted? nem durva fajodnak
Termett az, hitvány; de megállj, majd fölszabaditlak,
Hogy keserű lelked bujdossék vissza hazádba!"
Igy szól, és testét kezdé tipratni lovával.

**A nyilazó Tarcal távol meghallja kegyetlen
Csorna szavát, s elbúsúlván katonája elestén,
Gyorsan ereszti nyilát.** Megkoccan Csorna sisakja,
És remeg, amint a gyors nyíl ormához ütődik.
Borzad Csorna, s fején szomorún megrázza sisakját.
**Néz csikorogva körül, s mikor épen balra csavarja
Szürke lovát, Tarcal nyila csendül második ízben.**
Látja ez a nyilazót; de rogy a szép szürke azonban,
Mely megszökve, fejét a nyilnak elébe fölütvén

Mérges ülőjének gonoszúl eltűri halálát.
Nyargal már Tarcal maga is, megvágja derékon
A dárdás Bukorót, s ezután lenyakazza Mezikét,
Kik menetét gátolni jövének elébe; de Csorna
Ekközben gyorsan paripát vált, s délcegen ül már
És megyen a rohanó vívónak elébe rohanva;
Vág Tarcal, s első vágása hatalmasan éri
Csorna fején a réz sisakot, mely csengve lehullván
A földet veri: Csorna megáll, s egyszerre halálos
Szinbe borúl haragos szeme bús szikrája; **de Tarcal**
Kardvasa a nagy ütést nem birván eltörik, és jő
Ellenben Tarnó, s jobbját megszurja dsidával.
Tiszta Rucsuk pedig a sisakot fölnyújtja urának.
Csorna föleszmél már. **Tarcal fut csorba vasával**
Elkeseredve; de még szívét nem veszve, miként a
Megszaladó farkas, mely gyors úzóire gyakran
Visszakap, és szikrát ereget csattogva fogával.
Már készíti nyilát; de serényebb Csorna haragja.
Ott terem, és ragyogó kardját úgy vágja fejéhez
Tarcalnak, hogy messze lehull koponyája, s lováról
A megcsonkult test sebesen lehanyatlik. Az ékes
Fegyvereket dühös ellensége letépi, örülvén
Szép arany ívének, s terhes puzdrája nyilának;
A bajnok pedig ott fetreng vérében aléltan,
Visszasohajt hős társainak harcára, s elalszik.
Tagjain is gázolni kíván a vad diadalma,
Ám a gyors nyilazók, **Tarcal hű népe,** darázsként
Pezsgenek a téren s urokat nem hagyni halálíg
Elszántak, zápor nyilaikkal ijeszti az ellent.
S mintha egyébűtt harc nem dúlna, csak erre röpülnek
Vesszőik s leszegezve rogy el, ki közelgeni bátor.
Csorna is elretten, borzadván pajzsa nyilaktól
S harci szerencsáját máshol kívánja keresni.
A hű nép pedig a testet vértháton orozza
A csata véseiből s biztos menedékbe fogadván,
Őrt röpülő nyillal tart ott mellette s temérdek
Nép hull el haragok mia és nyilaiknak alatta.

<http://mek.oszk.hu/01100/01122/html/zalan01.htm>